

!ILKO AL-TZERA!...

(Aurtengo indar-neurtzeetan saria irabazia.)

Ilko zerala esan didate,
ilko zerala, au lana!...
Zu il amacho... ilko al-tzera
Ama-Euskera laztana?...
Esan zadazu, egiya al-da
askotan entzun dedana?

Ilko zerala entzuten nuben
igazko egun oyeran,
egu-aldeko garraize zakar,
legor, itogarrietan;
ilko zerala lantegitzarren
kedats lizun, bel-beltzetan;
ilko zerala nai era nai-ez
ilbiarraren menpetan.
Entzuten nuben odol tantorik
eztaukazula zañetan,
gašo zaudela... eta agiyan
zureazken-asnasetan;
ilko zerala... Bañan Amacho,
zertan naukazu kezketan?
Min nun dezu min, Ama maitia?
Ilko altzera benetan?

Beraz Euskera, beti-betiko
bazuaz gure artetik?
Beraz zu gabe uzten gaituzu
umezurtz, gašo, bakarrik?
Beraz gaurtandik Euskal-erriyan
eztet entzungo Euskerik?
Euskera ordeztet entzungo
gaztel-erdera besterik?

beste izkuntzik eztakizuten
gure baso ta mendiyak,
oyartzunetan Euskera utsa
darabiltzuten guztiyak,
ziñez aztuko al-dituzute
euskal-itx entzungarriyak?
Aloña, Anboto eta Aizkorriko
amildi ikaragarriyak,
zubek isildu erantzun gabe
ikazkiñen irrintziyak?

Ni jayo nintzan baserri artan,
ai! nere kabi-chuluan,
nere amonak ¿ez tu abesko
seaskachuan onduan
abesti gošo, euskal-uts-utsa
anai chikiyaren luan?

Gogoratutze ber-berak ere
estutzen dizkit errayak,
eta lertzeko zoriyan nauka
zamintasun ta ito-nayak:
Euskera gabe zertarat dira
nere euskaldun anayak?

Euskera aztu ezkeroztandik
(zori-charreko garaya!)
arrotz egingo digute laster
gure ibar ta zelayak,
gureztat arrotz izango dira
arkaitz, baso ta ibayak,
ichaso eta mendiyak berriz
gure betiko etsayak...

Ikusten nago... arrotzen dua
 euskal-ichasozakarra,
 asarre biziz puztutzen dua
 bitsazko aren bizkarra...
 entzuten nago ekaitz odehyak
 egiten duben *dar-darra*,
 laster... ai! laster entzungo degu
 alargun baten negarra.
 Urrikalgarri, kupigarriya!
 ai! bañan ala biarra:
 Euskal gabeentzat asarre dago
 ichas-kantabriatarra!
 Ikusten nago... zaldi-gain, egan,
 musu chinpartez betia,
 ezker, eskubi, jo, il, austubaz
 aingeru zatitzallia...
 Igan da... gero, len soro zana,
 ondartz legor, tristia...
 ondartz-erdiyan zutik, tenteka,
 illarri mardul, luzia...
 illarri artan: «emen omen-tzan,
 o bidalari maitia!
 Euskeraz aztu zitzayon erri
 zoro, zentzurik gabia».

Ikusten nago... Baña zer diyot?
 Nere burubaren aula!
 Zein ameslarik amets-egin du
 Euskera aztuko zaigula?

Zu aztu guri? bularragaz bat
 barren sartu zihuguna?
 Zu ilta gero gu bizi? nola?
 Ez: ez Euskera kutuna!...

Ez Amacho, ez, etzera itoko
 garraize legor ayetan,
 mendiak beti zarabilteke
 beren oyartzun-otsetan,
 churi ta lirain iraungo dezu
 lantegiyen kedatsetan:
 ta nai badezu erregin izan
 mende guztiyen mendetan,
 urre-aulki bat emen daukazu
 gure biyotz-biyotzetan.

Ala ez al-da, esan lagunak,
 biyotzez maite degula?
 Jayo ezkeru odolaz naste
 errayetan daukagula?
 Eta Euskera kendutzekotan
 odoluts biar zaigula?

Tira ba, entzun dedin
 erri ta mendiyan,
 oyu egin dezagun
 Euskera garbiyan:
 «Euskaldun jayo giñan,
 euskaldunak azi:
 Euskera il ezkeru,
 eztegu nai bizi!»

MANUEL LECUONA

